

УДК 636.4:611

Присяжнюк В.Я., к. вет. н., доцент ©*Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій
імені С.З. Гжицького***МОРФОЛОГІЯ ЧЕРЕПІВ СВИНЕЙ РІЗНИХ ПОРІД**

У статті представлені результати морфологічних досліджень черепів в цілому та окремих кісток свиней мангалицької породи та породної лінії карпатськоко м'ясна. Встановлено морфологічні показники як окремих кісток так і черепів в цілому, що характерні для певного типу свиней, враховано краніометричні індекси, що властиві цим породам тварин.

Ключові слова: морфометрія, кістки, череп, порода, свині.

Вступ. Питання зв'язку будови організму сільськогосподарських тварин з їх зовнішнім виглядом і продуктивністю завжди знаходились у полі зору вітчизняних і зарубіжних вчених. Морфологічні дослідження скелета тварин різних порід у порівняльному аспекті мають значення для породних характеристик тварин та дають основу для вивчення закономірностей розвитку і формування скелета в процесі онтогенезу. Однак відомі роботи стосовно морфометричних досліджень скелета виконані на тваринах однієї породи (4,6). Мало наукових повідомлень по вивченню скелета свиней з точки зору біологічного обґрунтування м'ясної продуктивності цього виду тварин (5,7), а також різних генетичних форм свиней (3). У науковій літературі рідко зустрічаються роботи, присвячені вивченню морфологічних особливостей скелета свиней різних порід і породних ліній (1,2).

Матеріал і методи. Вивчались морфологічні особливості будови окремих кісток черепа, його пропорції, індекси і морфологічні показники черепа в цілому у свиней карпатського м'ясного типу та мангалицької породи в порівняльному аспекті у тварин 6- місячного віку. Для дослідження використано черепи свиней вище вказаних порід і ліній.

Після відділення шкіри і м'язів черепи старанно очищали від залишків м'яких тканин, виварювали в 1% розчині соди, пізніше очищені кістки промивали в розчині 3% соди, далі - в чистій воді і висушували.

Відбілювання кісток проводили в 3% розчині перекису водню.

Морфометричні дослідження черепів проводили за методикою Лискуна Є.Ф. в модифікації Іпполітової О.С. (1976) Отримані проміри довжини, ширини і висоти окремих кісток і черепа в цілому служили основою для вираховування відносних величин у відсотках до базальної довжини черепа, що наводяться у таблиці №1.

Таблиця 1

Морфометричні показники черепів свиней М±Т

№ п/п	Показники	Породи свиней	
		Мангалицька	Карпатська м'ясна
1.	Нижній край потиличного отвору – основа носових кісток	51,4±5,2	54,7±5,2
2.	Нижній край потиличного отвору – вінцевий шов	30,2±3,3	35,7±3,9
3.	Нижній край потиличного отвору – верхній край потиличного гребеня	31,3±2,8	33,3±3,2
4.	Альвеолярний пункт - основа носових кісток	49,7±4,7	47,6±4,3
5.	Альвеолярний пункт - верхній край потиличного гребеня	82,7±7,4	88,1±7,8
6.	Сума довжини носових, лобних і тім'яних кісток	78,9±8,1	92,5±9,4
7.	Довжина носових кісток	40,8±4,4	40,4±3,8
8.	Довжина лобних кісток	36,2±3,0	37,1±3,2
9.	Довжина кісткового піднебіння	70,6±0,3	64,2±6,6
10.	Довжина ряду зубів	31,9±3,0	28,5±2,6
11.	Бічна довжина лицевого черепа	-	61,9±6,0
12.	Бічна довжина мозкового черепа	40,9±4,2	45,2±4,1
13.	Довжина нижньої щелепи	81,5±7,3	76,2±6,9
14.	Ширина черепа в точці з'єднання носових і різцевих кісток	6,9±0,4	7,1±0,5
15.	Ширина черепа в точці з'єднання носових і верхньощелепових кісток	13,1±1,8	13,3±1,2
16.	Ширина черепа в точці з'єднання лобових і слізних кісток	15,5±1,7	16,7±1,5
17.	Ширина черепа біля задніх закінчень надбрівних дуг	34,5±3,1	37,1±2,9
18.	Ширина черепа посередині тім'яних кісток	15,1±0,8	13,3±1,3
19.	Ширина потиличного гребеня	28,7±1,9	26,2±2,2
20.	Ширина черепа між виличними дугами	54,1±3,9	54,7±4,8
21.	Ширина верхньої щелепи	23,9±2,4	23,8±1,8
22.	Висота нижньої щелепи	37,1±3,0	35,7±2,6

Результати морфометричних досліджень свідчать, що характеристика черепів і окремих кісток у свиней різних породних груп дещо відрізняється. Згідно з одержаними даними у свиней карпатського м'ясного типу череп відзначається кращим розвитком мозкового відділу, про що свідчать показники довжини і висоти мозкового відділу черепа (проміри 1,2,3), що підтверджуються відносними показниками бокової довжини мозкового відділу черепа (12). Відносна довжина черепа по дорзальному контуру, загальна довжина черепа (5,6) так і окремих його кісток (8) має більші значення у свиней карпатського м'ясного типу в порівнянні з мангалицькою породою.

Відносна бокова довжина лицевого відділу черепа дещо вища у свиней мангалицької породи, що поєднується з більшими показниками відносної довжини носових кісток. Згідно з одержаними результатами досліджень в нижній щелепі свиней цієї породи виявлена більша відносна довжина, її різцева частина виступає вперед і дещо при піднімається. Черепи свиней цієї породи відзначаються також

більшими показниками відносної довжини кісткового піднебіння і корінних зубів (9,10).

Для лицевого відділу черепа карпатського м'ясного типу свиней у порівнянні з черепами ман галицької породи свиней характерна певна розширеність в ділянці носових кісток і їх вкороченість, про що свідчать морфометричні показники промірів (14,15,16,7). При цьому виявляються зміни в положенні кісток із похилого, коли вони з лобними кістками складають одну похилу пряму лінію, в більш горизонтальне. У них також виявлено відхилення луски потиличної кістки в назальному напрямку і більш косо положення лобних кісток.

Порівняння відносної ширини мозкового відділу черепа свиней обох порід показує, що більш високими показниками відзначаються тварини мангалицької породи, у яких він є ширший в області потиличного гребеня, задніх закінчень надбрівних дуг, посередині тім'яних кісток (17,18,19). Ширина черепа у досліджуваних тварин між виличними дугами незначно різниться, що підтверджується також показниками відносної ширини і висоти верхньої щелепи (20,21,22).

Висновки.

1. Череп свиней карпатського м'ясного типу відзначається кращим розвитком мозкового відділу, що підтверджується показниками відносної довжини і висоти цього відділу.

2. Відносна бокова довжина лицевого відділу черепа має більші показники у свиней мангалицької породи, що поєднується з більшими показниками відносної довжини носових кісток.

3. Ширина черепа у свиней обох груп незначно відрізняється за досліджуваними показниками.

Література

1. Епишин В.А. Мясные качества свиней новых типов // Епишин В.А. Селекция с.-х. животных по технологическим признакам. – М., 1987. – С.119-124.

2. Коваленко В.П. Зв'язок статевого диморфізму з репродуктивними і відгодівельними якостями порід свиней // Коваленко В.П., Папакына Н.С. Розведення і генетика тварин К., 2002 – С.72-73.

3. Крамар Н.І. Ріст і розвиток молодняка свиней різних генетичних форм // Крамар Н.І. Наук. вісник ЛДАВМ ім. С. Гжицького. -1999, вип. 3, ч.1. –С.211-213.

4. Левчук В.С. Изменения черепа домашней свиньи в онтогенезе // Левчук В.С. Сб. науч. тр. УСХА. – К., 1986. – С.126.

5. Луник Ю.М. М'ясні якості свиней різних генотипів // Луник Ю.М. Науковий вісник ЛНАВМ ім. С.З. Гжицького, т. 5(№3), ч.4. Львів, 2003. –С.167-171.

6. Тарасов С.А. Темпы роста костей скелета туловища и конечностей у свиней крупной белой породы // Тарасов С.А. Мат. докл. респ. науч. конф. морфологов. – К., 1991. –С.127.

7. Черніченко О.М. Залежність м'ясної продуктивності свиней від типу будови тіла // Черніченко О.М. Наук. вісник НАУ, № 21. -2000. –С.143-144.

Summary

Vasyl Prysyzhnyuk

**THE MORPHOLOGICAL INVESTIGATION OF PIGS SKULLS OF
DIFFERENT BREED**

The results of morphological researches of the skulls and some bones in pigs of Mangalytska and Carpatian meet breed are summarised in the article.

The morphological indicators of some bones and the skulls were indentified for specific breed of pigs. The craniometrical indexes applicable to these breeds of pigs were identified.

Рецензент – д.вет.н., проф. Коцюмбас Г.І.